

LECTIO SEPTIMA ET TRICESIMA

Η ΚΑΤΑΡΑ ΤΩΝ ΕΜΦΥΛΙΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ

XXXVII

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

In eum locum res deducta est, ut*, nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit, salvi esse nequeāmus. Equidem, ut vēni ad urbem, non destiti omnia et sentire et dicere et facere, quae ad concordiam pertinērent; sed tantus furor omnes invaserat, ut* pugnāre cuperent, etsi ego clamābam nihil esse bello civīli miserius. Omnia sunt misera in bellis civilibus, sed nihil miserius quam ipsa victoria: ea victōres ferociōres impotentioresque reddit, ut*, etiamsi natūrā tales non sint, necessitāte esse cogantur. Bellōrum enim civilium exitus tales sunt semper, ut* non solum ea fiant, quae velit victor, sed etiam ut* victor obsequātur iis, quorum auxilio victoria parta sit.

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Τα πράγματα έχουν φτάσει σε τέτοιο σημείο που / ώστε, αν κάποιος θεός ή κάποιο τυχαίο περιστατικό δεν βοηθήσει, δε θα μπορέσουμε να σωθούμε. Εγώ, βέβαια, μόλις ήρθα στη Ρώμη, δεν έπαψα και να πιστεύω και να λέω και να κάνω όλα εκείνα που στόχευαν στην (αφορούσαν στην) ομόνοια· όμως τόσο μεγάλη μανία τούς είχε πιάσει όλους, ώστε να επιθυμούν τον πόλεμο, μολονότι (παρόλο που) εγώ φώναζα ότι δεν υπάρχει μεγαλύτερη δυστυχία /τίποτα πιο άθλιο από τον εμφύλιο πόλεμο. Στους εμφύλιους πολέμους όλα είναι αξιοθρήνητα, αλλά τίποτα δεν είναι πιο αξιοθρήνητο από την ίδια τη νίκη: αυτή κάνει τους νικητές αγριότερους και πιο αχαλίνωτους (από ό,τι συνήθως), ώστε, ακόμα και αν δεν είναι τέτοιοι από τη φύση τους, να εξαναγκάζονται από τα πράγματα (από την ανάγκη) να γίνουν. Πράγματι, η έκβαση των εμφυλίων πολέμων είναι πάντα τέτοια, ώστε να γίνονται όχι μόνο όσα θέλει ο νικητής, αλλά (ώστε) ακόμη να κάνει ο νικητής το χατίρι εκείνων, με τη βοήθεια των οποίων κερδίστηκε η νίκη.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- Οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις δηλώνουν συμπέρασμα ή αποτέλεσμα και δεν πρέπει να συγχέονται με τις ουσιαστικές συμπερασματικές προτάσεις.

Εισάγονται

- **ut** όταν είναι καταφατικές
- **ut non, ut nemo, ut nihil** όταν είναι αρνητικές

Εκφέρονται

- **Υποτακτική Ενεστώτα** ⇨ όταν εξαρτώνται από ρήμα σε χρόνο αρκτικό

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΟΝ

- **Υποτακτική Παρατατικού** ⇨ όταν εξαρτώνται από ρήμα σε χρόνο ιστορικό

ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ

- **Υποτακτική Παρακειμένου** ⇨ όταν το ρήμα της κύριας πρότασης είναι σε χρόνο ιστορικό και κατά την άποψη του ομιλητή το αποτέλεσμα θεωρείται πράξη ολοκληρωμένη στο παρελθόν

Προηγούνται

- Επιρρήματα όπως **sic, ita, tam, adeo**
- Αντωνυμίες όπως **talis, tantus**

Παραδείγματα

- Tantus furor eos invadit **ut abire cupiant**
- Tantus furor eos invasit **ut abire cuperent**
- Tantus furor eos invasit **ut abire cupiverint**

**ΣΤΙΣ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΑΡΑΤΗΡΕΙΤΑΙ ΙΔΙΟΜΟΡΦΙΑ
ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ**

ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ XXXVII

ut salvi esse nequeamus

- Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση.
- Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *nequeamus*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *deducta est* [⇒ παρακείμενος με σημασία ενεστώτα].
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

nisi qui deus vel casus aliqui subvenerit

- Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση σε πλάγιο λόγο.
- Εισάγεται με τον αρνητικό υποθετικό σύνδεσμο *nisi*.
- Εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου *subvenerit* (διότι ο υποθετικός λόγος είναι εξαρτημένος)
- Απόδοση: υποτακτική ενεστώτα *nequeamus*.
- Δηλώνει το πραγματικό.

ut veni ad urbem

- Δευτερεύουσα χρονική πρόταση.
- Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με οριστική παρακειμένου *veni*.
- Δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

quae ad concordiam pertinerent

- Δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο *omnia*.
- Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae*.
- Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού *pertinerent*, γιατί δηλώνει κάτι που είναι ενδεχόμενο να γινόταν στο παρελθόν.
- Εξαρτάται από τα απαρέμφατα *sentire, dicere, facere* που εξαρτώνται από το ιστορικού χρόνου ρήμα *destiti*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

ut pugnare cuperent

- Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση.
- Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού *cuperent*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε ιστορικό χρόνο *invaserat*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρελθόν.

etsi ego clamabam nihil esse bello civili miserius

- Δευτερεύουσα εναντιωματική πρόταση.
- Εισάγεται με τον εναντιωματικό σύνδεσμο *etsi*.
- Εκφέρεται με οριστική παρατατικού *clamabam*, επειδή δηλώνει κάτι πραγματικό.

ut necessitate esse cogantur

- Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση.
- Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *cogantur*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *reddiit*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

etiamsi natura tales non sint

- Δευτερεύουσα παραχωρητική πρόταση σε πλάγιο λόγο.
- Εισάγεται με τον παραχωρητικό σύνδεσμο *etiamsi*.
- Εκφέρεται με υποτακτική και συγκεκριμένα με ενεστώτα [*sint*], επειδή εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *reddiit*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν και παραχώρηση σε κάτι το υποτιθέμενο.

ut non solum ea fiant

- Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση.
- Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *fiant*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *sunt*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

quae velit victor

- Δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο *ea*.
- Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quae*.
- Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα *velit* λόγω έλξης από την υποτακτική της προηγούμενης πρότασης.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

ut victor obsequatur iis

- Δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση.
- Εισάγεται με τον συμπερασματικό σύνδεσμο *ut*.
- Εκφέρεται με υποτακτική, όπως όλες οι επιρρηματικές συμπερασματικές προτάσεις και συγκεκριμένα με υποτακτική ενεστώτα *obsequatur*, γιατί εξαρτάται από ρήμα σε αρκτικό χρόνο *sunt*.
- Δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

quorum auxilio victoria parta sit

- Δευτερεύουσα αναφορική προσδιοριστική πρόταση στο *iis*.
- Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία *quorum*.
- Εκφέρεται με υποτακτική ενεστώτα *sit* λόγω έλξης από την υποτακτική της προηγούμενης πρότασης *obsequatur*.
- Δηλώνει το προτερόχρονο στο παρόν.

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΑΝΩΜΑΛΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

clamo, 1

cogo, coegi, coactum, cogere, 3

cupio, cupivi (cupii), cupitum, cupere, 3

deduco, deduxi, deductum, deducere, 3

desisto, destiti, desistere, 3

dico, dixi, dictum, dicere, 3

facio, feci, factum, facere, 3

fio, factus sum, fieri

invado, invasi, invasum, invadere, 3

nequeo, nequivi, nequire, 4

obsequor, obsecutus sum, obsequi [αποθ.]

pario, peperi, partum, parere, 3

pertineo, pertinui, pertentum, pertinere, 2

pugno, 1

reddo, reddidi, redditum, reddere, 3

sentio, sensi, sensum, sentire, 4

subvenio, subveni, subventum, subvenire, 4

sum, fui, esse

venio, veni, ventum, venire, 4

volo, volui, velle

Προσοχή!

casus -us, δ' κλίση, αρσενικό

exitus -us, δ' κλίση, αρσενικό

obsequor + δοτική

Η ΚΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΩΝΥΜΙΑΣ *nemo* ΚΑΙ ΤΟΥ *nihil*

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
nemo	nemo [nulla]	nihil [nil]
nullius	nullius	nullius rei
nemini	nemini	nulli rei
neminem	neminem	nihil [nil]
nullo	nulla	nulla re

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
nulli	nullae	nullae res
nullorum	nullarum	nullarum
nullis	nullis	rerum
nullos	nullas	nullis rebus
nullis	nullis	nullas res
		nullis rebus

ΤΟ ΠΗΜΑ volo

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
velle

PRAESENS	IMPERFECTUM	FUTURUM
volo vis vult volumus vultis volunt	volebam volebas volebat volebamus volebatis volebant	volam voles volet volemus voletis volent
PERFECTUM	PLUSQUAMPERFECTUM	FUTURUM EXACTUM
volui voluisti voluit voluimus voluistis voluerunt	volueram volueras voluerat volueramus volueratis voluerant	voluero volueris voluerit voluerimus volueritis voluerint

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
voluisse

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

PRAESENS	IMPERFECTUM	FUTURUM
velim velis velit velimus velitis velint	vellem velles vellet vellemus velletis vellent	
PERFECTUM	PLUSQUAMPERFECTUM	FUTURUM EXACTUM
voluerim volueris voluerit voluerimus volueritis voluerint	voluissem voluisses voluisset voluissemus voluissetis voluissent	

ΤΟ ΠΗΜΑ nolo

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
nolle

PRAESENS	IMPERFECTUM	FUTURUM
nolo non vis non vult nolumus non vultis nolunt	nolebam nolebas nolebat nolebamus nolebatis nolebant	nolam noles nolet nolemus noletis nolent
PERFECTUM	PLUSQUAMPERFECTUM	FUTURUM EXACTUM
nolui noluisti noluit noluimus nolulistis noluerunt	nolueram nolueras noluerat nolueramus nolueratis noluerant	noluo nolueris noluerit noluerimus nolueritis noluerint

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
noluisse

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

PRAESENS	IMPERFECTUM	FUTURUM
nolim nolis nolit nolimus nolitis nolint	nollem nolles nollet nollemus nolletis nollent	
PERFECTUM	PLUSQUAMPERFECTUM	FUTURUM EXACTUM
noluerim nolueris noluerit noluerimus nolueritis noluerint	noluissem noluisset noluisset noluissemus noluissetis noluisissent	

ΤΟ ΡΗΜΑ malo

ΟΡΙΣΤΙΚΗ

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
malle

PRAESENS	IMPERFECTUM	FUTURUM
malo ma <u>vis</u> ma <u>vult</u> malumus ma <u>vultis</u> malunt	malebam malebas malebat malebamus malebatis malebant	malam males malet malemus maletis malent
PERFECTUM	PLUSQUAMPERFECTUM	FUTURUM EXACTUM
malui maluisti maluit maluimus maluistis maluerunt	malueram malueras maluerat malueramus malueratis maluerant	maluero malueris maluerit maluerimus malueritis maluerint

ΑΠΑΡΕΜΦΑΤΟ
maluisse

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

PRAESENS	IMPERFECTUM	FUTURUM
malim malis malit malimus malitis malint	mallem malles mallet mallemus malletis mallent	
PERFECTUM	PLUSQUAMPERFECTUM	FUTURUM EXACTUM
maluerim malueris maluerit maluerimus malueritis maluerint	maluissem maluisses maluisset maluissemus maluissetis maluissent	

Ενδεικτικές Ασκήσεις

1. Να μεταφέρετε τις παρακάτω λέξεις του μαθήματος XXXVII στον αντίθετο αριθμό.

res	➡		ferociores	➡	
casus	➡		iis	➡	
urbem	➡		quorum	➡	
furor	➡		auxilio	➡	
omnes	➡		bello	➡	
nihil	➡		miserius	➡	

2. Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των παρακάτω τύπων από το μάθημα XXXVII:

civili, miserius, misera, civilibus, ferociores, civilium

ΘΕΤΙΚΟΣ	ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΣ	ΥΠΕΡΘΕΤΙΚΟΣ

3. Να γράψετε τους πιο κάτω τύπους ρημάτων σύμφωνα με την οδηγία που ακολουθεί τον καθένα (όπου χρειάζεται, να λάβετε υπόψη το υποκείμενό τους στο κείμενο).

deducta est: να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο υποτακτικής παρατατικού στην ίδια φωνή

sentire: να γραφεί ο αντίστοιχος τύπος στον μέλλοντα και τον παρακείμενο

	pertinerent · να γραφεί το γ' ενικό πρόσωπο οριστικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
	reddit · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής ενεστώτα
	velit · να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο υποτακτικής παρακειμένου
	obsequatur · να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής παρακειμένου στην ίδια φωνή
	parta sit · να γραφεί το β' πληθυντικό πρόσωπο οριστικής υπερσυντελικού στην ίδια φωνή

4. Να μεταφέρετε τις προτάσεις στα Λατινικά.

i. Ο θεός ας βοηθήσει την πόλη μας, ώστε να ζούμε με ειρήνη.

ii. Στον εμφύλιο ελληνικό πόλεμο μεγάλος τρόμος έπιασε όλους τους αρχηγούς ώστε έχασαν μεγάλο αριθμό στρατιωτών.

iii. Οι εμφύλιοι πόλεμοι είναι τόσο δυσάρεστοι, ώστε πάντοτε υπάρχουν στη μνήμη των ανθρώπων.

iv. Κανένας δεν είναι τόσο ανόητος ώστε να προτιμά τον πόλεμο παρά την ειρήνη.

5. Να εντοπίσετε τον προσδιορισμό του σκοπού και να τον αποδώσετε με τρεις άλλους τρόπους.

Caesar Romam venerat causa hostium occidendorum.

- i. _____
ii. _____
iii. _____

6. Να αντικαταστήσετε το *debeo* + απαρέμφατο¹ [ενεργητική σύνταξη] από τον αντίστοιχο τύπο της Παθητικής Περιφραστικής Συζυγίας. Όπου χρειάζεται να δηλωθεί το ποιητικό αίτιο. ΠΡΟΣΟΧΗ αν θα χρησιμοποιήσετε ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ σύνταξη ή ΑΠΡΟΣΩΠΗ.

Victoria animum civitatis salvare debet.

7. Να αντικαταστήσετε την Παθητική Περιφραστική Συζυγία από το *debeo* + απαρέμφατο² [ενεργητική σύνταξη].

Concordia civitatis omnibus viris pertinenda fuerit.

8. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική και αντίστροφα.

- i. Tantus furor omnes viros et feminas invaserat.

- ii. Victoria belli civilis a militibus ferocissimis parta est.

- iii. Ea victōres ferociōres impotentioresque reddit

¹ Βλ. Lectio XXXIII

² Βλ. Lectio XXXIII

9. Για κάθε μία από τις παρακάτω λέξεις του κειμένου XXXVII να γράψετε μία (1) ετυμολογικώς και σημασιολογικώς συγγενή λέξη, προερχόμενη από κάποια από τις σύγχρονες ευρωπαϊκές γλώσσες (αγγλικά ή γαλλικά ή ισπανικά ή ιταλικά ή γερμανικά).

Λατινική λέξη		Αγγλική λέξη	Γαλλική λέξη	Ισπανική λέξη	Ιταλική λέξη	Γερμανική λέξη
casus	➡					
invaserat	➡					
victoria	➡					

10. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις του κειμένου XXXVII της στήλης Α' με τις πτώσεις της στήλης Β'.

Α	Β
victores	Αιτιατική ενικού
civili	Γενική ενικού
Ipsa [victoria]	Αφαιρετική ενικού
	Αιτιατική πληθυντικού
	Ονομαστική ενικού
	Αφαιρετική πληθυντικού

11. Να χαρακτηρίσετε ως Ορθό ή Λάθος το περιεχόμενο των παρακάτω προτάσεων χρησιμοποιώντας ανάλογα τα σύμβολα ✓ ή ✗.

- ...tantus furor omnes invaserat, ut pugnāre cuperent.

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>omnes</i> είναι ονομαστική πληθυντικού		
Ο τύπος <i>cuperent</i> είναι υποτακτική παρακειμένου		

- In bellis civilibus exitus talis est semper, ut victor obsequatur tyrannis.

	Ορθό	Λάθος
Ο τύπος <i>exitus</i> είναι ονομαστική ενικού		
Ο τύπος <i>tyrannis</i> είναι δοτική ενικού		

12. Να δηλώσετε ποια από τις παρακάτω προτάσεις είναι γραμματικά και συντακτικά ορθή γράφοντας δίπλα από την ορθή απάντηση το σύμβολο ✓. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Graeci tantos poetas habebant ut omnes eos admirati sunt	
Graeci tantos poetas habebant ut omnes eos admirentur	
Graeci tantos poetas habebant ut omnes eos admirarentur	
Graeci tantos poetas habebant ut omnes eos admirantur	

13. Να εντοπίσετε και να διορθώσετε το συντακτικό σφάλμα σε κάθε πρόταση που ακολουθεί.

i. Senatus cruciatus civitatis mederi debet.

Σφάλμα	Διόρθωση

ii. Omnes feminae clamabant nihil esse peius quam bello.

Σφάλμα	Διόρθωση

14. Ποιες βαθύτερες συνέπειες φαίνεται να κρύβονται πίσω από τους εμφύλιους πολέμους τόσο στην ψυχολογία των αντιπάλων όσο και στη συμπεριφορά του νικητή, σύμφωνα με το κείμενο του Κικέρωνα στο μάθημα XXXVII;

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and extend across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.